

## عنوان مقاله:

بازتاب اجرای قوانین عثمانی در عراق بروضعیت اجتماعی اتباع ایرانی مقیم عتبات عالیات؛ «ازدواج و خدمت سربازی»

## محل انتشار:

پژوهش نامه تاریخ اجتماعی و اقتصادی، دوره 10، شماره 1 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 21

## نویسنده:

ثریا شهسواری - استادیار گروه تاریخ، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

## خلاصه مقاله:

با ارتقاء روابط دیپلماتیک بین دو دولت ایران و عثمانی در قرن نوزدهم، میزان حضور ایرانیان هم در شهرهای مقدس عراق توسعه پیدا کرد. شرایط نابسامان سیاسی و اقتصادی ایران، جستجوی شغل و درآمد بهتر و گرایش‌های مذهبی مواردی بود، که در مهاجرت برخی از ایرانیان به عتبات عالیات تاثیر داشت. دولت عثمانی نسبت به حضور ایرانیان در عراق، نگرش مثبتی نداشت. سعی داشت با اعمال برخی قوانین سیاسی و اجتماعی، نفوذ ایرانیان در عراق را با محدودیت مواجه سازد. قانون ممنوعیت ازدواج ایرانیان با زنان عثمانی و خدمت سربازی اجباری برای متولدین ایرانی از زنان عثمانی در راستای این اهداف صورت گرفت. سرپیچی اتباع ایرانی در پذیرش این قوانین و سخت گیری ماموران عثمانی در اجرای آن، از مواردی بود که وضعیت اتباع ایرانی مقیم عتبات عالیات را در قرن نوزدهم با دشواری‌هایی روبرو کرد. رسیدگی به این مسائل، دیپلماسی پیچیده ای را در روابط ایران و عثمانی ایجاد کرد. در این پژوهش تلاش شده به روش تحلیلی با واکاوی اسناد و منابع موجود در بایگانی‌های دوکشور ایران و عثمانی به این سوالات پاسخ داد: ۱. رویکرد دولت عثمانی در اجرای قوانین اجتماعی در شهرهای مقدس عراق چه بود؟ ۲. چرا ماموران عثمانی در اجرای این قوانین بر اتباع ایرانی تاکید داشتند؟ یافته های پژوهش بیانگر آن است که دیدگاه دولت عثمانی در عراق با تصور برای آنکه دولت ایران در پشت صحنه فعالیت های سیاسی، مذهبی شیعیان در عراق قرار دارد. وعدم نظارت بر فعالیت های ایرانیان در عراق باعث قدرتمندتر شدن ملیت ایرانی در عراق و تهدید هویت عثمانی در این بخش از قلمرو تحت حاکمیت خود خواهد شد. هیچگاه نظر مساعدی به حضور ایرانیان در شهرهای مقدس عراق نداشتند. اعمال قوانین اجتماعی و حقوقی در میان اتباع ایرانی در راستای این نوع نگرش تقویت میشد.

## کلمات کلیدی:

تابعیت، عتبات عالیات، ممنوعیت ازدواج، خدمت سربازی

## لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1355400>

